

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko
Magdalena Joanna Nowak (publikuje i występuje w życiu naukowym jako Magdalena Nowak)
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej
2004 – Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii, Uniwersytet Gdański
Rozprawa doktorska: *Narodowa Demokracja wobec mniejszości ukraińskiej w Polsce 1922-1939*
1991 – Magister historii, Uniwersytet Gdański
Praca magisterska: *Oblicze ideowe „Awangardy Państwa Narodowego” 1927-1937*
3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych
Od 1996 – Uniwersytet Gdański, Wydział Historyczny (do 2008 pod nazwą Wydział Filologiczno-Historyczny), Instytut Historii
4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz.882 ze zm. Dz. U. z 2016 r. poz. 1311)

a) Tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego

Dwa światy. Zagadnienie identyfikacji narodowej Andrzeja Szeptyckiego w latach 1865-1914

b) Autor, tytuł, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy

Autor: **Magdalena Joanna Nowak (publikuje jako Magdalena Nowak)**
Dwa światy. Zagadnienie identyfikacji narodowej Andrzeja Szeptyckiego w latach 1865-1914, Gdańsk 2018, ss. 614

Wydawnictwo: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

Recenzent wydawniczy: dr hab. Damian Szymczak, prof. UAM

c) Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Postać metropolity Andrzeja Szeptyckiego zainteresowała mnie jeszcze w czasie prac na moją rozprawę doktorską. Po jej zakończeniu postanowiłam wyjaśnić fenomen tej postaci, tak blisko związanej z polskim środowiskiem a tak mocno krytykowanej

przez polską opinie publiczną, zwłaszcza prasę narodowodemokratyczną w okresie międzywojennym. Z problematyką tożsamości narodowej zetknęłam się jeszcze w czasie badań nad Narodową Demokracją. Teraz dociekania te stały się samym centrum moich zainteresowań.

Celem moich prac było zbadanie i ukazanie zagadnienia identyfikacji narodowej wybitnej jednostki z pogranicza polsko-rusko/ukraińskiego, Romana Aleksandra (Andrzeja) Szeptyckiego, na tle przemian końca XIX i początku XX w. w Europie Środkowej i Wschodniej, a zwłaszcza w Galicji. W czasie, kiedy podejmowałam to zagadnienie, było niewiele prac naukowych poświęconych Szeptyckiemu zarówno w Polsce jak i na świecie. Dwie najważniejsze i najpoważniejsze publikacje (anglojęzyczna pod red. P. R. Magocsi i polskojęzyczna pod red. A. A. Zięby) stanowiły zbiory artykułów różnych specjalistów, jedynie zarysowujące niektóre problemy. Inne prace naukowe koncentrowały się przede wszystkim na analizie teologicznej lub językoznawczej. Zarówno wtedy jak i obecnie brak było kompleksowego opracowania naukowego, które podjęłoby próbę prześledzenia, opisanie i wyjaśnienia procesu identyfikacji narodowej Szeptyckiego, który należy do jednych z najważniejszych zagadnień historycznych dotyczących tej postaci. Jego zrozumienie i wyjaśnienie wpłynie na interpretację, być może reinterpretację, działań i postaw metropolity Szeptyckiego, pomoże ujrzeć go w całej złożoności uwarunkowań obecnych w Europie w końcu XIX i początku XX w.

Przy stawianiu pytań cząstkowych posiłkowałam się zwłaszcza ustaleniami z zakresu socjologii Antoniny Kłoskowskiej. Przy interpretacji uzyskanych wyników inspirowałam się m.in. konkluzjami Benedicta Andresona, Miroslava Hrocha i Ernesta Gellnera na temat procesu powstawania nowoczesnych narodów w Europie na przełomie XIX i XX w.

Za cel moich prac postawiłam sobie zbadanie i odtworzenie przy pomocy metod właściwych dla badań historycznych procesu identyfikacji narodowej Szeptyckiego oraz ukazanie go w kontekście zjawiska przechodzenia społeczeństwa przednowoczesnego w nowoczesne, kształtowania się w końcu XIX w. nowoczesnych narodów. Podjęłam próbę odtworzenia „rzeczywistości wewnętrznej” mojego bohatera, częściowo na podstawie wytworzonych przez niego materiałów, a częściowo - źródeł, które informowały przede wszystkim o jego zachowaniach i postawach. W związku z

tym podstawowym problemem metodologicznym mojego badania i powstałej na jego podstawie monografii stała się krytyka źródeł pod kontem możliwości wykorzystania ich dla odtworzenia stanu świadomości i powiązań Szeptyckiego.

Próba odpowiedzi na postawione pytanie i przedstawienia wyników przeprowadzonego badania jest książka pt. *Dwa światy. Zagadnienie identyfikacji narodowej Andrzeja Szeptyckiego w latach 1865-1914*. Publikacja obejmuje okres pomiędzy urodzeniem Andrzeja Szeptyckiego w 1865 r. a wywiezieniem go przez władze rosyjskie w głąb imperium 19 września 1914 r. Był to czas, w którym pomimo dynamicznego rozwoju nacjonalizmów w Austro-Węgrzech i w Europie Środkowej i Wschodniej, obowiązywały nadal powiązania i reguły starego, przednowoczesnego świata. W ramach monarchii Habsburgów możliwe było utrzymywanie więzi z kilkoma narodami, kulturami. Także Szeptycki, jak udowodniłam w mojej monografii, poruszał się pomiędzy dwoma światami: polskim i ruskim/ukraińskim. Moja książka opisuje obszary, w których przenikały się te dwa środowiska i stopień powiązania Szeptyckiego z nimi. Ukazuje ona proces stopniowego, choć nie całkowitego, wychodzenia z polskiego otoczenia i przechodzenia w ruskie/ukraińskie do 1914 r., czyli do chwili, kiedy – jak ustaliłam – ukształtowała się jego proruska/proukraińska postawa. Mimo to Szeptycki do aresztowania w 1914 r. pozostawał aktywny w tych dwóch kręgach kulturowych, choć coraz wyraźniej popierał ruskie/ukraińskie cele polityczno-społeczne. Przy okazji podejmował też próby realizacji swoich planów unijnych na Wschodzie.

Jednym z moich ważnych ustaleń było wskazanie na podstawie materiału źródłowego roku 1885 jako momentu, w którym Szeptycki określił siebie jako Rusin. Moje badania doprowadziły do konkluzji, że w latach późniejszych podtrzymywał on jednak nadal więzi z polskim środowiskiem. W tym wyrażała się jego obecność w tytułowych dwóch światach, polskim i ruskim/ukraińskim. Na początku XX w. Szeptycki napisał w jednym z listów, że czuje się i „Polakiem i Rusinem, ale bardziej Rusinem”. Ostatecznie, dokładna analiza postępowania i deklaracji Szeptyckiego z wczesnych lat jego posługi arcybiskupiej, do 1914 r., pozwoliła określić jak mocno utożsamiał się z ukraińskimi celami narodowymi. Wyrazem tego było tajne memorandum do rządu austriackiego z 15 sierpnia 1914 r.

Wokół postaci Szeptyckiego skupiły się problemy relacji polsko-rusko/ukraińskich przełomu XIX i XX w. W celu ukazania zagadnienia jego identyfikacji narodowej badałam powiązania, w jakich działał. Szczególną uwagę zwróciłam na jego relacje osobiste (rodzinne, przyjacielskie), powiązania służbowe, prześledziłam jego edukację, zgłębiałam inspiracje duchowe i formację zakonną. Starłam się odtworzyć i przeanalizować wszystko to, co mogło oddziaływać na jego identyfikację narodową i co mogło pomóc ją zobrazować, odnaleźć źródła jego postawy. Ważne było ustalenie tego, jak Szeptycki postrzegał swoje miejsce w ówczesnym świecie. W tym celu prześledziłam nie tylko jego edukację i upodobania intelektualne, lecz także konkretne działania, zwłaszcza te polityczne. Analiza procesu identyfikacji narodowej Szeptyckiego została przeprowadzona w książce w kontekście społeczno-politycznych, narodowych i religijnych przemian mających miejsce w cesarstwie Habsburgów, Kościele rzymskokatolickim i greckokatolickim oraz w Galicji na przełomie XIX i XX w. Pozwoliło to ukazać zmiany, którym podlegał Szeptycki, w perspektywie ówczesnych realiów społeczno-politycznych i przy pomocy adekwatnych do tamtych warunków kategorii. Dotyczyło to zwłaszcza rozumienia etnonimów „Rusin” i „Ukrainiec”, „ruski” i „ukraiński”. Chodziło o uniknięcie konotacji z takimi ich interpretacjami, które dominowały po okresie opisywanym w książce. Z tego powodu w monografii posłużono się terminami odwołującymi się do dzieł Mychajły Hruszewskiego i praktyki w ówczesnej prasie: „ruski/ukraiński”, „Rusin/Ukrainiec”.

Materiały do postawionego przeze mnie pytania badawczego były rozproszone, znajdowały się w kilku archiwach i bibliotekach w Polsce, na Ukrainie i w Austrii. Kwerendę rozpoczęłam we Lwowie, gdzie znajdowała się stolica arcybiskupia Szeptyckiego. Do tego miasta powracałam wielokrotnie, korzystając m.in. z grantów na badania własne przyznawanych mi przez Uniwersytet Gdański w latach 2006, 2007 i 2010. Kontynuowałam też współpracę z Leonidem Zaskilniakiem z Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie. Zasoby archiwów i bibliotek lwowskich znałam z moich badań nad rozprawą doktorską. Na Ukrainie spenetrowałam kilka zespołów archiwalnych przechowywanych w Centralnym Historycznym Państwowym Archiwum Ukrainy we Lwowie. Najważniejsze z nich były akta tzw. *Archiwum Metropolity Szeptyckiego* (zespół nr 358), stanowiące bezcenny zbiór

dokumentów oraz korespondencji służbowej i prywatnej arcybiskupa Andrzeja. Sięgnęłam także do zbiorów rękopisów Szeptyckiego przechowywanych w Naukowej Bibliotece Akademii Nauk Ukrainy im. Wasyla Stefanyka (dawnym Ossolineum) we Lwowie. Komplet prasy ukraińskiej odnalazłam w Bibliotece Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie. Wyniki kwerendy we Lwowie stanowiły ważną część uzyskanego materiału badawczego. Zostały one wykorzystane w mojej książce przede wszystkim, choć nie tylko, podczas omawiania lat piastowania przez Szeptyckiego stanowiska metropolity, jego działalności publicznej, kontaktów służbowych i częściowo prywatnych.

W lutym 2008 i w sierpniu 2009 r. dwukrotnie przebywałam w Wiedniu na miesięcznych pobytach badawczych jako stypendystka Fundacji Lanckorońskich. Kwerenda w archiwach i bibliotekach wiedeńskich okazała się bardzo owocna. W Österreichisches Staatsarchiv Wien poszukiwałam oficjalnych dokumentów dotyczących nominacji biskupiej i arcybiskupiej Szeptyckiego oraz podejmowanych przez niego jako metropolitę działań. Odnalazłam je w Haus-, Hof- und Staatsarchiv (Ministerium des Äußern) i Allgemeines Verwaltungsarchiv (Ministerium des Innern, Ministerium für Kultus und Unterricht). Pobyty w Wiedniu wykorzystałam też, aby zweryfikować mylne informacje dotyczące studiów Andrzeja Szeptyckiego na Uniwersytecie Wiedeńskim. W Archiv der Universität Wien odnalazłam dokumentację studiów brata metropolity, Kazimierza Szeptyckiego. W tym czasie korzystając z zasobów wiedeńskich instytucji (Österreichische Nationalbibliothek Wien, Universitätsbibliothek Wien, Parlamentsbibliothek und Archiv) uzupełniłam kwerendę prasy ukraińskiej, uzyskałam dostęp do licznych opracowań i artykułów, w tym obcojęzycznych, dotyczących Szeptyckiego oraz skompletowałam dane dotyczące wystąpień i członkostwa Szeptyckiego w Sejmie galicyjskim i w Izbie Panów Rady Państwa. Wyniki kwerendy w Wiedniu zostały poddane gruntowej analizie, porównałam je z wynikami kwerendy lwowskich dokumentów, polskiej i ukraińskiej prasy oraz korespondencji i wspomnień działaczy politycznych, dostojników kościelnych. Efekt tej pracy znalazł swoje odzwierciedlenie w książce *Dwa światy...*, nade wszystko w kompleksowym przedstawieniu procesu uzyskiwania przez

Szeptyckiego nominacji biskupiej i arcybiskupiej oraz analizie wystąpień politycznych Szeptyckiego z lat 1899-1914.

W tym samym czasie prowadziłam też kwerendę w kilku placówkach w Polsce. Dotychczas niezbadanym obszarem było dzieciństwo, młodość i edukacja Romana (Andrzeja) Szeptyckiego. Ten wczesny okres pozostawał w cieniu badań nad jego działalnością jako metropolity. Dla podjętej przeze mnie tematyki identyfikacji narodowej był jednak kluczowy. W monografii *Dwa światy...* podjęłam próbę odtworzenia kontaktów Szeptyckiego z tamtego czasu i okoliczności jego kształtowania się jako młodego człowieka w kontekście jego identyfikacji narodowej. W tym celu przeprowadziłam kompleksową kwerendę. W Archiwum Państwowym w Krakowie zapoznałam się z dokumentacją dotyczącą nauki Szeptyckiego w Gimnazjum św. Anny w Krakowie. Ważne okazały się zwłaszcza protokoły egzaminu maturalnego Andrzeja Szeptyckiego i jego przyjaciela ze szkolnej ławy Edwarda Jaroszyńskiego. Dotarłam również do dokumentacji studiów Szeptyckiego, jego rodowodów, nostryfikacji dyplomu doktorskiego oraz akt Bractwa Filaretów, w którym działał. Znajdowały się one w Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Odnalezione w Krakowie nowe źródła oraz ustalone na ich podstawie fakty zostały następnie przeze mnie wprowadzone do obiegu naukowego, a poddane pełnej i kompleksowej analizie w książce *Dwa światy...*. We Wrocławiu sięgnęłam do zasobu Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego. Okres wrocławskich studiów Szeptyckiego był wspominany w artykule napisanym przez Bogdana Zakrzewskiego, jednak bez szczegółowego odwoływania się do konkretnych źródeł. Przedstawiłam więc w mojej książce naukę Szeptyckiego we Wrocławiu i jego działalności w polskich organizacjach studenckich: Towarzystwie Literacko-Słowiański, Towarzystwie Hozjusza, Towarzystwie Górnos Śląskim, Czytelni Akademików Polaków. Ustalenie tych faktów było znaczące w kontekście podjętego zadania badawczego. Wspomniane fakty i związane z nimi akta wprowadziłam do obiegu naukowego. Ponadto, w mojej monografii wykorzystałam korespondencję i wspomnienia rodzinne oraz sprawozdania szkolne. Posłużyły one do sporządzenia opisu lat dzieciństwa i edukacji.

Osobną uwagę poświęciłam w książce kontaktom Szeptyckiego z okresu nowicjatu, jego studiów zakonnych oraz pracy w zakonie. Dla przedstawienia relacji z jezuitami

sięgnęłam po, dotychczas nie wykorzystywaną przez historyków, korespondencję Andrzeja Szeptyckiego i jego matki z niektórymi z nich. Znajduje się ona w zasobie Archiwum Prowincji Polski Południowej Towarzystwa Jezusowego w Krakowie. Odnalazłam tu i zbadałam korespondencję Szeptyckiego z ojcami Marcinem Czermińskim, Kasprem Szczepkowskim i Janem Badenim, oraz akta do reformy dobromilskiej. Ważnych dodatkowych informacji dostarczyły wspomnienia Zofii Szeptyckiej oraz niepublikowana korespondencja rodzinna z Cyfrowego Archiwum i Muzeum Aleksandra Fredry. Dla przedstawienia kontaktów Szeptyckiego ze swoimi współbraćmi, bazylianami wykorzystałam teksty historyków bazyliańskich, szematyzmy zakonne i kościelne. Przeprowadzona przeze mnie analiza wskazała na duże znaczenie relacji z jezuitami dla formowania się poglądów Szeptyckiego, przede wszystkim w wymiarze celów życiowych, wpływów kulturowych i postawy wobec kwestii narodowej. Jego poglądy na znaczenie patriotyzmu i cele reformy dobromilskiej zdawały się powstać pod wpływem Henryka Jackowskiego. Z nimi wiązała się, moim zdaniem, deklaracja ruskości Szeptyckiego z 1885 r. Znaczącą rolę w formowaniu Szeptyckiego jako zakonnika-bazylianina odegrał ojciec Wojciech-Maria Baudiss. Bliskim znajomym Szeptyckich był też mistrz nowicjatu brata Andrzeja a potem protoihumen bazylianów Kasper Szczepkowski. W kręgu bliskich znajomych Szeptyckich znalazł się także Michał Mycielski. W wyniku moich badań ustaliłam, że w okresie studiów, podczas nowicjatu oraz w czasie krótkiego okresu kariery w zakonie Szeptycki zazwyczaj podlegał jezuickim przełożonym, oni byli jego nauczycielami i kształtowali jego wizję roli Kościoła greckokatolickiego w społeczności ruskiej/ukraińskiej, wpływali na wyznawane przez niego ideały. Udało mi się częściowo odtworzyć krąg zreformowanych bazylianów, z którymi zetknął się Szeptycki. Jednak kontakty z jezuitami i z przedstawicielami elity Galicji, zwłaszcza z ultramontaninem i konserwatystą Pawłem Popielem zdawały się przeważać w okresie do uzyskania przez Szeptyckiego nominacji biskupiej w 1899 r.

W książce *Dwa światy...* przedstawiłam także związki Szeptyckiego z krewnymi i znajomymi. Ta część rozprawy stanowi wynik analizy wielu publikowanych i niepublikowanych źródeł. Wykorzystałam m.in. rękopisy i korespondencję znajdującą się w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie oraz Bibliotece Zakładu Narodowego im.

Ossolińskich we Wrocławiu. Szczególnie należy podkreślić znaczenie korespondencji udostępnionej mi przez Fundację Rodu Szeptyckich za pośrednictwem Cyfrowego Archiwum i Muzeum Aleksandra Fredry. Wiele spośród wykorzystanych listów z tego zasobu została po raz pierwszy wprowadzona przeze mnie do polskiego i światowego obiegu naukowego. Analiza tych źródeł pokazała podtrzymywanie przez Szeptyckiego licznych i żywych związków z polskim środowiskiem ziemiańskim. Jednocześnie w korespondencji tej bardzo rzadko pojawiali się nieliczni przedstawiciele świata ruskiego/ukraińskiego. Działo się tak także w latach po objęciu przez Szeptyckiego arcybiskupstwa, kiedy współpracował z ukraińskimi narodowymi demokratami i wspierał ich postulaty. Znalazło to odzwierciedlenie w końcowych wnioskach zawartych w monografii.

Przeprowadzona w monografii *Dwa światy...* analiza pozwoliła na sformułowanie końcowych wniosków. Realia monarchii Habsburgów sprawiły, że do początku I wojny światowej Szeptycki mógł łączyć swoją przednowoczesną świadomość stanową z elementami nowoczesnej ukraińskiej świadomości narodowej. W młodości przebywał w polskim, ziemiańskim i katolickim otoczeniu. Analiza materiału źródłowego nie ujawniła wpływu elementów ruskich/ukraińskich na Szeptyckiego w latach szkolnych a niewielki - w okresie studiów uniwersyteckich. W czasie nauki świeckiej Szeptycki pozostawał pod wpływem polskiego elitarnego, zachowawczego, ziemiańskiego i ultramontańskiego otoczenia.

Wszystko wskazuje na to, że w latach młodości Szeptycki nie odczuwał dysonansu pomiędzy swoim polskim otoczeniem a deklaracją ruskości, między dwoma obrządkami: łacińskimi i greckim. Student a potem młody zakonnik widział swoje główne zadanie w zażegnaniu schizmy wschodniej zgodnie z zamiarami Leona XIII. Jego praca wśród Rusinów miała doprowadzić do zachowania jedności Kościoła greckokatolickiego z Rzymem. Od wstąpienia do zakonu bazylianów w 1888 r., Szeptycki zaczął przebywać w dwóch, częściowo się przenikających światach: polskim i ruskim/ukraińskim. Jego edukacja i kariera zakonna kierowały go coraz bardziej w stronę drugiego z nich. Jednocześnie nadal podtrzymywał żywe kontakty z polskim środowiskiem ziemiańskim, które zasadniczo akceptowało jego decyzję jako skierowaną na przywrócenie jedności Kościoła powszechnego.

W latach 1898-1901 rozstrzygnęła się sprawa nominacji Szeptyckiego na biskupa stanisławowskiego a potem arcybiskupa, metropolitę lwowskiego. Szeptycki miał poparcie wśród wpływowych kręgów w Rzymie, Wiedniu i we Lwowie. Wraz z nominacjami wzrosła znacznie liczba powiązań i spraw, w które Szeptycki był zaangażowany. Od początku swej posługi Szeptycki określał publicznie swoją tożsamość jako ruską. Z czasem, wraz z upływem lat, aż do 1914 r., jego polskie i ruskie/ukraińskie środowiska przenikały się coraz słabiej. Przyczyniła się do tego śmierć rodziców, polskich mentorów i znajomych. Ponadto narastający konflikt polsko-ruski/ukraiński sprzyjał rozluźnianiu się więzi. Tak więc już na początku XX w. Szeptycki w prywatnej korespondencji wyraził się o narodzie ruskim jako o swoim. W sferze polityczno-społecznej coraz wyraźniej wspierał aspiracje ruskie/ukraińskie. Swoje poglądy na przyszłość Ukrainy wyraził jasno w tajnym memorandum skierowanym do rządu austrowęgierskiego z 15 sierpnia 1914 r.

Końcowe konstatacje zawarte w książce *Dwa światy...* dotyczą tego, że Szeptycki, łączył w sobie polską i ruską/ukraińską tożsamość, z równą zręcznością poruszając się w obu środowiskach. Przyjmując postawę proruską/proukraińską, zdobywał coraz większy szacunek i zaufanie Rusinów/Ukraińców. Andrzej Szeptycki dokonał możliwych i akceptowanych w realiach monarchii Habsburgów wyborów, które jednak w obliczu przyspieszonego procesu integracji narodowej w Europie Środkowej i Wschodniej przyniosły nieoczekiwane przez niego skutki, postawiły go na styku dwóch coraz bardziej oddalających się od siebie światów. Ostatecznie jednak postawa Szeptyckiego w znacznym stopniu wynikała z jego indywidualnych wyborów.

W monografii *Dwa światy...* wprowadziłam do obiegu naukowego wiele nowych faktów i źródeł dotyczących metropolity Szeptyckiego. Zweryfikowałam i wyjaśniłam liczne fakty, korygując niektóre błędy, obiegowe uogólnienia i uproszczenia. Dotyczyło to np. sprawy egzaminu *ad gradum*, doktoratu, dat święceń kapłańskich, nominacji i innych. Przy pracy nad książką ważną rolę odegrała kompleksowa analiza publikacji prasowych, która pozwoliła ukazać atmosferę towarzyszącą wystąpieniom publicznym metropolity. Reakcje polskich i ukraińskich periodyków okazały się bardziej wyważone, niż to przedstawiano dotychczas w literaturze naukowej. Szeroki dostęp do korespondencji rodzinnej pozwolił odtworzyć kształt relacji prywatnych Szeptyckiego.

Okazały się one ciepłe i żywe, mimo zaangażowania Szeptyckiego w sprawy ruskie/ukraińskie. Analiza dostępnych źródeł pozwoliła na sformułowanie wniosku, iż do 1914 r. metropolita trwał jednocześnie w dwóch środowiskach, które łączyły się w zasadzie jedynie w jego osobie.

Mimo ukazania się na światowym rynku wydawniczym kilku naukowych prac na temat Szeptyckiego, nie dotyczą one omawianego przeze mnie w monografii zagadnienia, jedynie wspominając zazwyczaj o będącym w centrum mojego badania wczesnym okresie jego życia i działalności. Opisanie w *Dwóch światach...* fakty i zjawiska nie zostały jak dotąd poddane gruntowej i kompleksowej analizie, nie stanowiły tematu osobnego studium o takim jak mój szerokim profilu badawczym. O kwestii wyboru narodowego wspomniano w pracach innych badaczy zazwyczaj jedynie tytułem wstępu do rozważań na działalnością polityczną, kościelną czy myślą teologiczną metropolity. W zasadniczych badaniach skupiali się oni przeważnie na okresie po nominacji biskupiej i arcybiskupiej, często na okresie międzywojennym i II wojnie światowej. Natomiast moja monografia *Dwa światy...* dotyczy w swojej zasadniczej treści przeważnie zjawisk i faktów, które miały miejsce przed nominacjami lub takich, które nigdy, lub tylko sporadycznie, pojawiały się w literaturze naukowej. Wątro też podkreślić, że monografia *Dwa światy...* w znacznym stopniu uwzględnia publikacje poświęcone postaci Andrzeja Szeptyckiego, ukazujące się poza Polską, przede wszystkim na Ukrainie i w Kanadzie. Książka przedstawia też rzadko prezentowane w języku polskim środowisko ukraińskiej inteligencji, zwłaszcza zaś księży i zakonników Kościoła greckokatolickiego. Pokazuje też całe spektrum różnorodnych kontaktów Szeptyckiego, które dotychczas były rzadko prezentowane w naukowej literaturze w tym kontekście. Wszystko to w powiązaniu z wszechstronnością i rzetelnością przeprowadzonego badania stanowi o wartości nowego spojrzenia na postać Szeptyckiego zaprezentowanego w mojej książce.

Publikacja *Dwa światy...* może stanowić punkt wyjścia do dalszych dociekań, dotyczących Szeptyckiego i jego powiązań, zarówno w obszarze tożsamościowym jak i w innych sferach jego życia oraz działalności. Ma ona również znaczenie dla zrozumienia złożoności stosunków polsko-ukraińskich na przełomie XIX i XX wieku. Ukazuje je oraz wyjaśnia z perspektywy wybitnej jednostki usytuowanej w samym

centrum wydarzeń i procesów. W monografii dokonałam wieloaspektowej analizy a następnie gruntownej syntezy omawianego zjawiska, starając się osiągnąć jak najwyższy poziom obiektywizmu. Wykonana przeze mnie praca może przyczynić się do wypracowania nowego spojrzenia w badaniach nad nadal budzącym kontrowersję konfliktem polsko-ukraińskim w ogóle. Niektóre poruszone przeze mnie kwestie rodzą dalsze pytania, które mogą być przedmiotem kolejnych badań. Przeprowadzona analiza zagadnienia identyfikacji narodowej i zastosowana metoda badawcza może pomóc innym historykom w prowadzeniu podobnych poszukiwań, dotyczących innych postaci z dawnego „narodu politycznego” Rzeczypospolitej na przełomie XIX i XX w. Można też żywić nadzieję, że monografia *Dwa światy...* przyczyni się do pogłębienia współpracy pomiędzy historykami zajmującymi się Andrzejem Szeptyckim w różnych krajach.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych)

1. Narodowa Demokracja wobec społeczności ukraińskiej w Polsce w okresie międzywojennym

Ważnym obszarem moich zainteresowań badawczych po 2004 r. pozostała kwestia stosunku polskiej Narodowej Demokracji do społeczności ukraińskiej w II Rzeczypospolitej. W 2007 r. ukazała się, przygotowana przeze mnie w oparciu o rozprawę doktorską, monografia pt. *Narodowcy i Ukraińcy. Narodowa Demokracja wobec mniejszości ukraińskiej w Polsce 1922 – 1939* (UG, Gdańsk 2007). Wymienione w tytule zagadnienie przedstawiłam z uwzględnieniem polityki sfer rządowych II Rzeczypospolitej, polskich narodowych demokratów i odpowiedzi strony ukraińskiej. W oparciu o materiał zebrany do rozprawy doktorskiej przygotowałam też jedno wystąpienie na konferencji oraz dwie publikacje. W ramach Międzynarodowego Festiwalu Wielokulturowego „Galicyja” (Przemyśl 2005) wygłosiłam referat na temat stosunku Narodowej Demokracji do Kościoła greckokatolickiego w okresie międzywojennym. Na jego podstawie przygotowałam następnie publikację pt. *Narodowa Demokracja wobec Kościoła greckokatolickiego i metropolity Andrzeja Szeptyckiego w II Rzeczypospolitej* zawartą w tomie studiów zatytułowanym *Galicyjskie*

Spotkania 2005, pod redakcją Urszuli Jakubowskiej (Fundacja Dziedzictwo im. Chone Shmeruka, Kalisz 2006). Przeanalizowawszy gruntownie wystąpienia prasowe polskiej Narodowej Demokracji z różnych ośrodków międzywojennej Polski, przygotowałam również do druku obszerny tekst pt. *Prasa Narodowej Demokracji wobec szkolnictwa ukraińskiego w II Rzeczypospolitej*. Ukazał się on w tomie zatytułowanym *Prasa Narodowej Demokracji 1886-1939*, pod redakcją Ewy Maj i Anety Dawidowicz (UMCS, Lublin 2010). Doświadczenie i wiedza zdobyte w badaniach nad Narodową Demokracją stały się następnie motorem rozwoju moich innych zainteresowań naukowych.

2. Wybrane problemy polskiej i ukraińskiej historiografii XIX i XX w. ze szczególnym uwzględnieniem postaci metropolity Andrzeja Szeptyckiego

Znaczącym obszarem mojej pracy naukowej, działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej stała się problematyka polskiej i ukraińskiej historiografii. W dociekaniach tych szczególną uwagę poświęciłam metropolicie Szeptyckiemu, m.in. jego historiozofii i mitowi oraz miejscu tej postaci w świadomości historycznej. Interesowały mnie zagadnienia, które pozwoliłyby wyjść poza obszar faktografii w przestrzeń szeroko rozumianej kultury. W latach 2007-2011 byłam aktywnym członkiem Międzynarodowego Zespołu Badawczego „Historia – Mentalność - Tożsamość. Miejsce i rola historii oraz historyków w życiu narodu polskiego i ukraińskiego w XIX i XX wieku”, pod wspólnym kierownictwem Leonida Zaszkiłniaka (Lwowski Narodowy Uniwersytet im. Iwana Franki) i Jerzego Maternickiego (Uniwersytet Rzeszowski). W jego ramach uczestniczyłam w kilku konferencjach, w trakcie których podejmowałam tematy związane z obrazem i postrzeganiem postaci metropolity Andrzeja Szeptyckiego w historiografii. Pierwsza z konferencji zespołu, w której uczestniczyłam, została zorganizowana przez Uniwersytet Rzeszowski w 2007 r. W swoim referacie poruszyłam problem miejsca Andrzeja Szeptyckiego w polskiej i ukraińskiej świadomości historycznej. Rezultaty moich rozważań został ujęty w publikacji pt. *Metropolita Andrzej Szeptycki w świadomości historycznej Polaków i Ukraińców*, która ukazała się w tomie pod redakcją Joanny Pisulińskiej, Pawła Sierżęgi i Leonida Zaszkiłniaka: *Historia-Mentalność-Tożsamość. Miejsce i rola historii oraz*

historyków w życiu narodu polskiego i ukraińskiego w XIX i XX wieku (UR, Rzeszów 2008). W 2009 r. wzięłam udział w trzecim kongresie Zespołu zorganizowanym na Uniwersytecie Łódzkim poświęconym zagadnieniom mitu. Zaprezentowałam wówczas referat pt. *Metropolita Andrzej Szeptycki – mity i rzeczywistość*. Na jego podstawie, po pogłębionych studiach, powstał tekst pt. *Metropolita Andrzej Szeptycki – między rzeczywistością historyczną a mitologiczną*, opublikowany w tomie *Mity i stereotypy w dziejach Polski i Ukrainy w XIX i XX wieku*, pod redakcją Andrzeja Czyżewskiego, Rafała Stobieckiego, Tomasza Toborka, Leonida Zaskilniaka, (IPN, Warszawa-Lódź 2012).

Moja współpraca z Zespołem Badawczym pozwoliła mi poszerzyć moje naukowe zainteresowania i kontakty. W rezultacie w 2011 r. wraz z Eugeniuszem Koko (Instytut Historii UG) zorganizowałam (jako sekretarz kongresu) na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego piątą międzynarodową konferencję tego Zespołu pt. „Rosja i Zachodnia Europa w polskiej i ukraińskiej historiografii XIX – XX wieku” (Gdańsk 2011). W jej trakcie wygłosiłam referat o historiozofii Szeptyckiego. Stał się on podstawą do przygotowania publikacji pt. *Między Wschodem i Zachodem. Kościół greckokatolicki w refleksji historiozoficznej metropolity Andrzeja Szeptyckiego* opublikowanej dwa lata później w kolejnym tomie prac Zespołu Badawczego, współredagowanym przez Eugeniusza Koko, Leonida Zaskilniaka i przeze mnie (*Historia – Mentalność - Tożsamość. Rosja i Europa Zachodnia w polskiej i ukraińskiej historiografii XIX i XX wieku*, UG, Gdańsk 2013). Uczestnictwo w Zespole Badawczym „Historia – Mentalność – Tożsamość...” pozwoliło mi poszerzyć moje zainteresowania badawcze o zagadnienia historiograficzne. Badałam problem znaczenia i wpływu kultury na prace historyczne i ich recepcję.

Zagadnienia te zgłębiałam także po zakończeniu prac Zespołu. W 2014 r., w gorącym dla Ukrainy okresie, w ramach międzynarodowej konferencji naukowej pt. „Ukraińska Dekada 2004-2014: nadzieje, zwroty, podsumowania” (Poznań 2014) wygłosiłam referat pt. *Metropolita Andrzej Szeptycki o miejscu Ukrainy w przestrzeni kultury europejskiej*. W rok później wystąpiłam z referatem na międzynarodowej konferencji pt. „Dziedzictwo św. Włodzimierza Wielkiego chrzciciela Rusi Kijowskiej – Ukrainy” (Gdańsk 2015), która była efektem współpracy polskiego i ukraińskiego środowiska w Polsce. Dyskusja i wystąpienia zaowocowały zredagowanym przez

Tadeusza Stegnera zbiorem studiów pt. *Dziedzictwo Świętego Włodzimierza*, (UG, Gdańsk 2016), w którym znalazł się mój tekst pt. *Rola Kościoła greckokatolickiego w wizji dziejów Rusi-Ukrainy metropolity Andrzeja Szeptyckiego*.

Stopniowo poszerzałam mój zakres zainteresowań historiograficznych, podejmując próby snucia refleksji o szerszym znaczeniu. W 2016 r. wzięłam udział w zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej o/Łódź, Towarzystwo Historiograficzne oraz Uniwersytet Łódzki konferencji naukowej pt. „Historię tworzą ludzie- biografistyka we współczesnych badaniach historycznych”. W oparciu o wygłoszony na niej referat i prowadzoną dyskusję przygotowałam publikację pt. *Refleksje o pracy badawczej nad monografią o metropolacie Andrzeju Szeptyckim*, która ukazała się w tomie pod redakcją Jolanty Kolbuszewskiej i Rafała Stobieckiego zatytułowanym *Biografistyka we współczesnych badaniach historycznych. Teoria i praktyka*, (UŁ, Łódź 2017).

W 2017 r. moje rozważania o metropolacie i jego znaczeniu dla społeczności ukraińskiej w Polsce przekazałam w dwóch referatach wygłoszonych na konferencji naukowej zorganizowanej przez społeczność ukraińską w Polsce pt. „Problemy z zachowaniem języka, kultury, tożsamości ukraińskiej mniejszości narodowej w Krakowie i w Polsce. 70 lat po wysiedleńczej akcji *Wisła* 1947 roku” zorganizowanej na Uniwersytecie Jagiellońskim (Kraków 2017). Mój udział w tym wydarzeniu był wynikiem współpracy z tym środowiskiem, przede wszystkim z jej głównymi organizatorami: Katedrą Ukrainoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego i Fundacją św. Włodzimierza Chrzciciela Rusi Kijowskiej w Krakowie. W tym samym roku ukazał się także mój artykuł pt. *Polskie badania nad postacią metropolity Andrzeja Szeptyckiego* podsumowujący dotychczasowe badania nad osobą metropolity w Polsce (“Historia@teoria”, 2017/2, t. 4, *O historii historiografii*, cz. 2, red. Maria Solarska, Violetta Julkowska, Maciej Bugajewski).

Badałam także możliwości ujęcia problematyki narodowościowej w kontekście badań historiograficznych i teorii powstawania narodów. Wyniki moich rozmyślań zreferowałam w wystąpieniu pt. *Indywidualne wybory narodowe na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej na przełomie XIX i XX w. Prezentacja zjawiska na wybranych przykładach* wygłoszonym w ramach zorganizowanych przez Wydział Historyczny UG „Gdańskich Spotkań z Historią. Przywódcy i ich najbliższe otoczenie” (Gdańsk 2015).

Uczestniczyłam również w inicjatywach zmierzających do promowania nauki. W moich wystąpieniach wskazywałam na znaczenie przekazu historycznego w kulturze. W latach 2005-2008 byłam członkiem Zespołu Koordynującego Bałtycki Festiwal Nauki Wydziału Filologiczno-Historycznego UG odpowiedzialnym za organizację wykładów z zakresu historii, historii sztuki i archeologii. Uczestniczyłam także w Festiwalu jako prelegent, przygotowując wykłady popularno-naukowe dla uczniów (2007-2012).

3. Praca badawcza historyka – aspekt teoretyczny i praktyczny

Ważny aspekt moich zainteresowań badawczych stanowią dociekania teoretyczne dotyczące pracy historyka oraz sposobu w jaki teoria przekłada się na praktykę badawczą. W związku z tym podejmowałam aktywność naukową i organizacyjną.

W 2010 r. wzięłam udział w dyskusji panelowej pt. „Hayden White w perspektywie badań historycznych i literaturoznawczych” odbytej w ramach Seminarium Teoretycznoliterackiego organizowanego przez Instytut Filologii Polskiej i Koło Teoretyków Literatury UG. Była to moja pierwsza próba publicznej wypowiedzi na temat zagadnień teoretycznych dotyczących pracy badawczej historyka.

Od 2004 r. jestem członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego. W 2011 r. podczas zorganizowanej przez E. Koko i przeze mnie w Gdańsku konferencji ukonstytuowało się Towarzystwo Historiograficzne. Należę do jego członków założycieli. Działalność TH obejmuje obszar historii historiografii, teorii wiedzy i kultury historycznej, metodologii historii oraz dziejów edukacji historycznej. W latach 2011-2014 byłam a od 2017 r. ponownie jestem członkiem Zarządu Głównego TH. Od 2014 r. do chwili obecnej pełnię funkcję przewodniczącej Koła TH w Gdańsku. Prowadzi ono przede wszystkim działalność w zakresie organizowania i umożliwiania wymiany naukowej (krajowej i międzynarodowej), inspirowania pogłębionych badań oraz rozpowszechniania wiedzy w społeczności lokalnej. W ramach gdańskiego koła odbyło się wiele otwartych spotkań dyskusyjnych i prelekcji, na których występowali uczeni z gdańskiego środowiska naukowego oraz referenci z innych ośrodków naukowych z kraju i z zagranicy. Wśród prelegentów zagranicznych byli m.in. Bernard Wiaderny (Freie Universität Berlin), Dominic Pacyga (Columbia College, Chicago), Jarosław Hrycak (Український католицький університет, Львів).

Od 2010 roku jestem uczestnikiem Interdyscyplinarnego Seminarium Historycznego prowadzonego pod kierownictwem naukowym Wojciecha Wrzoska (Instytut Historii UAM). Mój udział w jego spotkaniach służy zgłębianiu teorii wiedzy historycznej, metodologii historii oraz historii historiografii. W 2013 r. ramach IX Seminarium (Hermanów) wygłosiłam referat pt. *O wyborze narodowym Andrzeja Szeptyckiego (1865-1944)*. W 2011 r. podczas IV Seminarium (Ciężen) wystąpiłam jako moderator w dyskusji nad książką Violetty Julkowskiej *Historia dla wyobraźni. Recepcja i interpretacja pisarstwa historycznego Karola Szajnochy* (Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2010). W oparciu o przygotowany materiał oraz przeprowadzoną dyskusję opublikowałam recenzję tej publikacji w: „Sensus Historiae. Studia interdyscyplinarne” 2011, t. 4 (3). W efekcie współpracy ze środowiskiem Seminarium w 2013 r. ukazała się moja recenzja książki Marioli Hoszowskiej pt. *Ludwik Finkel i Akademia Umiejętności. Z dziejów współpracy naukowej Lwowa i Krakowa na przełomie XIX i XX wieku*, UR, Rzeszów 2011 („Sensus Historiae. Studia interdyscyplinarne” 2013, t. 10 (1)).

Za szczególnie znaczące w moim dorobku badawczym uważam dociekania dotyczące znaczenia kategorii i kategoryzacji w badaniach historycznych. Efektem mojego uczestnictwa w Towarzystwie Historiograficznym było nawiązanie współpracy z Iryną Kołesnyk (Інститут історії України НАН України, Київ). W kijowskim almanachu teorii i historii historiografii „Ейдос” (2010/2011, ч. 5) ukazał się mój artykuł pt. *Główne kategorie społeczne w listach pasterskich metropolity Andrzeja Szeptyckiego*. W 2014 r. wzięłam udział w zorganizowanej przez Wydział Historyczny UG konferencji zatytułowanej „Jaka Polska, jaki świat przed i po 1914 r. W kręgu zainteresowań badawczych profesora Romana Wapińskiego”. Wygłoszony na niej referat i tocząca się dyskusja pozwoliły mi przygotować do druku publikację pt. *Próba spojrzenia na wybrane kategorie opisu świadomości narodowej w pracach Romana Wapińskiego* ([w:] *Rok 1914. Jaka Polska, jaki świat? W kręgu zainteresowań badawczych profesora Romana Wapińskiego*, red. Iwona Sakowicz-Tebinka, UG, Gdańsk 2016).

Moja aktywność naukowa na polu teorii i praktyki pracy badawczej zaowocowała powołaniem mnie w 2016 r. do grona recenzentów spoza Rady Naukowej czasopisma „Historia@Teoria”. Recenzowałam też artykuły do czasopisma „Argumenta Historica”

i do tomu materiałów pokonferencyjnych XXII Ogólnopolskiego Zjazdu Historyków Studentów (Gdańsk 2014).

Doświadczenie badawcze wykorzystałam jako promotor (20 wypromowanych licencjatów) oraz recenzent prac licencjackich (4 prace) oraz magisterskich (3 prace) na kierunku Historia. Od roku akademickiego 2015/16 jestem też członkiem Rady Programowej Instytutu Historii UG. Nadzoruje ona programy prowadzonych kierunków studiów. Od czasu uzyskania dyplomu doktorskiego prowadziłam bardzo wiele zajęć dydaktycznych. W ich trakcie przekazywałam studentom moją wiedzę na temat różnych aspektów pracy naukowej. Szczególnie czyniłam to w ramach proseminariów (2007/8, 2010/11, 2013/14, 2017/18) i seminariów licencjackich na kierunku Historia (2010/11, 2014/15).

4. Relacje polsko-ukraińskie w polskim i międzynarodowym kontekście, w historycznej perspektywie

Ważne miejsce w moich zainteresowaniach badawczych i w działalności popularyzatorskiej zajmują od lat relacje polsko-ukraińskie. Zagadnieniom z nimi związanym poświęciłam kilka wystąpień i publikacji. O relacjach polsko-ukraińskich mówiłam i pisałam w różnych ujęciach tematycznych i czasowych. Po uzyskaniu stopnia doktorskiego, zaprezentowałam moją wizję tych relacji w okresie międzywojennym na międzynarodowej konferencji naukowej organizowanej w ramach Wielokulturowego Festiwalu „Galicja” (Przemyśl 2004). Jego pokłosiem była wydana w 2005 r. publikacja pt. *Próby ułożenia stosunków polsko-ukraińskich w Drugiej Rzeczypospolitej* zawarta w tomie studiów zatytułowanym *Galicyjskie Spotkania 2004* pod redakcją Urszula Jakubowskiej (Fundacja Dziedzictwo im. Chone Sharona, Kalisz [b.d.]).

Za jedno z najważniejszych osiągnięć naukowych w zakresie relacji polsko-ukraińskich uważam mój udział w dwóch sympozjach organizowanych lub współorganizowanych przez Nadbałtyckie Centrum Kultury w Gdańsku („Ukraina. Bliskie sąsiedztwo”, 2012; „Polacy i Ukraińcy 70 lat po tragedii wołyńskiej”, 2013). W ich ramach moderowałam dyskusje panelowe: *Wspólnota dziedzictwa z towarzyszącą wystawą „Świątynie w pielgrzymce do wiernych”* (2012); *Narastanie wrogości* (2013).

Sukces konferencji skłonił organizatorów i uczestników do przygotowania książki, której byłam współredaktorem z Joanną Karbarz-Wilińską i Tadeuszem Sucharskim. Jest to dwujęzyczna, polsko-ukraińska publikacja pt. *Polacy i Ukraińcy. Historia, która łączy i dzieli/Поляки і українці Історія, яка поєднує і роз'єднує*, (NCK w Gdańsku, AP w Słupsku, UG, IPN o/Gdańsk, MIIWŚ w Gdańsku, Słupsk-Gdańsk 2015). Zawiera ona przygotowane ze szczególną starannością artykuły specjalistów polskich i ukraińskich dotyczące pamięci historycznej, obrazu wzajemnych relacji w podręcznikach, sąsiedztwa, wspólnoty dziedzictwa oraz przyczyn, przebiegu i skutków rzezi wołyńskiej. Niezwykle interesującą jej część stanowi podsumowanie ostatnich 25 lat relacji polsko-ukraińskich. Publikacja ma więc interdyscyplinarny charakter i doprowadza czytelnika do 2014 r.

Moje kompetencje w kwestii relacji polsko-ukraińskich wykorzystałam przygotowując porównawczą recenzję trzech wersji (amerykańskiej, brytyjskiej i polskiej) książki Timothy'ego Snydera pt. *The Red Prince. The Secret Lives of a Habsburg Archduke* ("Dzieje Najnowsze" 2010, nr 4).

Stosunki polsko-ukraińskie w szerokiej historycznej perspektywie były tematem moich wystąpień popularyzatorskich w kraju i za granicą. We współpracy z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną w Gdańsku wygłosiłam wykład na temat ukraińskiej historii i kultury (2008). W 2015 r. wygłosiłam referat pt. *Polen und Ukraine. Geschichte und Gegenwart* (Deutsch-Polnischer Klub, Volkshochschule Berlin Mitte).

Tematyka stosunków polsko ukraińskich stała się ważną częścią mojej działalności dydaktycznej. Za najważniejsze osiągnięcie w tym względzie uznaję pobyt na stażu na Wydziale Historycznym Uniwersytetu w Wilnie w ramach Erasmus + Staff Mobility for Teaching 2017/2018 (2018). W jego trakcie prowadziłam wykłady w języku angielskim dotyczące różnych aspektów relacji polsko-ukraińskich. Na Wydziale Historycznym UG przez wiele lat prowadziłam wykłady w języku angielskim dotyczące tej tematyki w ramach programu Erasmus-Sokrates, a w języku polskim - dla studentów i doktorantów UG.

5. Badania biograficzne dotyczące członków rodziny Szeptyckich

Jednym z moich najważniejszych osiągnięć naukowych jest wkład w badania nad losami członków rodziny Szeptyckich. W trakcie pracy nad tożsamością narodową Andrzeja Szeptyckiego moje zainteresowania badawcze objęły także wątki biograficzne dotyczące jego oraz członków rodziny Szeptyckich. Wśród licznych publikacji i wystąpień na ten temat za najważniejsze moje osiągnięcie uważam trzy biogramy: *Szeptycki Roman, w zakonie Andrzej, Szeptycka Zofia i Szeptycki Jan* (współautorstwo ze Stanisławem Stępnem) opublikowane w tomie 48/2 (z. 197) „Polskiego słownika biograficznego” (PAN – PAU, Warszawa-Kraków 2012). Na uwagę zasługuje także, moim zdaniem, obszerna i rzetelnie udokumentowana źródłowo publikacja pt. *Edukacja Kazimierza Szeptyckiego* opublikowana w tomie zatytułowanym *Arystokrata ducha. Życie i dziedzictwo błogosławionego ojca Klemensa Szeptyckiego (1869–1951)*, pod redakcją Andrzeja Romana Szeptyckiego (Wojnowice 2018). O Zofii Szeptyckiej mówiłam w moim wystąpieniu na konferencji naukowej pt. „Kobieta w Galicji 1772 - 1918. Przestrzeń prywatna - przestrzeń publiczna” (Czudec, 2014). Dwa lata później ukazał się mój obszerny tekst charakteryzujący matkę metropolity zatytułowany *Zofia z Fredrów Szeptycka – we dworze i na salonach (Galicja i jej dziedzictwo, t. 24, Kobieta w Galicji. Nowoczesność i tradycja, red. Joanna Kamińska-Kwak, Szczepan Kozak, Dariusz Opaliński, UR, Rzeszów 2016)*.

W 2009 r. otrzymałam nagrodę Rektora II stopnia za publikację pt. *Metropolita Andrzej Szeptycki w domu i o domu*, zamieszczoną w tomie *Dom-spotkanie przestrzeni prywatnej i publicznej na tle przemian cywilizacyjnych XIX i XX w.*, red. Zbigniew Opacki, Dagmara Płaza-Opacka, UG, Gdańsk 2008).

Przez lata nawiązałam liczne kontakty naukowe w kraju i za granicą, które zaowocowały uczestnictwem w międzynarodowych stowarzyszeniach naukowych oraz wielu wystąpieniami na konferencjach i seminariach. Od 2016 r. jestem członkiem Association for Slavic, East European and Euroasian Studies (ASEEES) a od 2018 r. - International Association for the Humanities (MAG). Uczestniczyłam w dwóch kongresach międzynarodowych współorganizowanych przez te instytucje, prezentując referaty związane z biografią Andrzeja Szeptyckiego (ASEEES MAG 2nd Biennial Summer Convention “Images of the Other”, Lviv 2016; MAG Summer Convention

“The Image of the Self”, Lviv 2018). W związku z pierwszym z tych wydarzeń byłam także beneficjentką ASEEES Lviv Travel Grant 2016. Za znaczące osiągnięcie i za wyróżnienie uznaję także zaproszenie mnie do wystąpienia na seminarium profesora Arnda Bauerkämpera (Forschungskolloquium zur Vergleichs- und Verflechtungsgeschichte, 2013) z Freie Universität Berlin (Fachbereich Geschichts- und Kulturwissenschaften Friedrich-Meinecke-Institute). Wygłosiłam wówczas referat pt. *Choices and Multiple Identities. Metropolitan Andrei Sheptyts'kyi (1865-1944) between Polish, German, Ukrainian, Russian and Jewish Cultures.*

Podjęłam także współpracę ze środowiskiem ukraińskim w Polsce. Zaowocowało to m.in. popularno-naukową prelekcją dla Związku Ukraińców w Polsce (Gdańsk, 2015) pt. *Młody Roman Aleksander (Andrzej) Szeptycki*. Miałam też wyjątkową okazję, aby przekazać studentom zdobytą wiedzę o Szeptyckim i jego rodzinie prowadząc dwa wykłady monograficzne na wydziale Historycznym UG (2013/14, 2017/18).

6. Historia ziem polskich w kontekście krajowym i międzynarodowym – refleksje nad jej obrazem

W mojej działalności naukowej, organizacyjnej i popularyzatorskiej wiele uwagi poświęcałam szeroko rozumianym dziejom ziem polskich w kontekście krajowym i międzynarodowym. Zwracałam szczególnie uwagę na sposób przedstawiania dziejów Polski przez historyków za granicą. Przygotowałam i opublikowałam kilka recenzji dotyczących tego tematu. Jedną z nich dotyczyła książki Anthony'ego Kemp-Welcha, *Poland under Communism. A Cold War History* (CUP, Cambridge 2008). Ukazała się ona w dwóch wersjach: angielskojęzycznej („International History Review” 2011, Vol. 33, issue 3) i polskojęzycznej („Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej” 2011, t. 46). W tym samym okresie w "Kwartalniku Historii Żydów", 2011, nr 2 (238) zamieściłam dość obszerną i kompleksową recenzję książki Marci Shore pt. *Kawior i popiół. Życie i śmierć pokolenia oczarowanych i rozczarowanych marksizmem* (Świat Książki, Warszawa 2008). W 2014 r. w “Polish American Studies” (2014, vol. LXXI, nr 1) ukazała się także moja recenzja reportażu historycznego

autorstwa Martina Pollacka pt. *Cesarz Ameryki. Wielka ucieczka z Galicji* (Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2011).

Oprócz publikacji starałam się podtrzymywać kontakty naukowe z uczonymi z różnych części świata, szczególnie tymi zajmującymi się w jakimś zakresie historią Polski. W związku z tym wzięłam udział w „The Fifth World Congress on Polish Studies” (Warszawa 2014), podczas którego wygłosiłam referat pt. *Religion and National Integration in Galicia at the Turn of 19th/20th Century*. W tym samym roku współorganizowałam jako sekretarz naukowy międzynarodową konferencję zatytułowaną „From Ireland to Poland. Northern Europe, Spain and the Early Modern World” (Gdańsk 2014).

Dzieje Polski stały się też istotną częścią mojej działalności popularyzatorskiej i dydaktycznej. W tym zakresie starałam się reagować na potrzeby lokalnej społeczności Gdańska. Podjęłam m.in. współpracę z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną w Gdańsku. W 2010 r. sporządziłam recenzję wydawniczą jej publikacji *Bibliografia Pomorza Gdańskiego czasów Solidarności (1980-1981)*, t. 1-2 (WiMBP w Gdańsku, Gdańsk 2010). W tym samym roku wygłosiłam dla niej wykład popularno-naukowy o „Solidarności” 1980- 1981. W latach 2007-2008 w ramach Bałtyckiego Festiwalu Nauki prowadziłam prelekcje o przesiedleniach Polaków i Niemców w XX wieku. Moja działalność dydaktyczna również w znacznej mierze związana była i jest z historią ziem polskich. Prowadziłam m.in. konwersatorium z Historii Polski XX wieku i wykład kursowy z Historii Polski na kierunku Filologia Polska (2005/6). Od lat prowadzę ćwiczenia audytoryjne z Historii Polski 1918-1944.

Za ważne moje osiągnięcie organizacyjne uważam nawiązanie współpracy międzynarodowej w zakresie polsko-niemieckiej wymiany studenckiej z Europa-Universität Viadrina, Frakfurt (Oder) oraz z Osteuropa-Institut Freie Universität Berlin. W 2008 - 2010 r. trzykrotnie zorganizowałam pobyt studentów niemieckich w Gdańsku i na Pomorzu oraz ich spotkania z młodzieżą UG. Na jedno z nich (2008) uzyskałam środki z *Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży/Deutsch-Polnisches Jugendwerk*.

W 2018 r. dwukrotnie uczestniczyłam w organizacji pobytów w Gdańsku studentów i uczonych z uniwersytetów w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej (West Texas A&M University, Valdosta State University, Georgia).

7. Rozwój badań turystyczno-krajoznawczych i ich wykorzystanie w procesie edukacji

Coraz większe znaczenie w mojej działalności dydaktycznej, organizatorskiej oraz naukowej mają od 2008 r. zagadnienia turystyczno-krajoznawcze. W latach 2008-2012 pełniłam funkcję Prodziekana Wydziału Historycznego UG ds. Studentów i Kształcenia. W tym czasie nadzorowałam proces uruchamiania nowych kierunków studiów. Za mojej kadencji zatwierdzono 4, a otwarto 3 nowe kierunki, w tym Krajoznawstwo i Turystykę Historyczną (2010/11). W trakcie kadencji miałam wpływ na proces kształcenia studentów tego kierunku jako członek Senackiej Komisji ds. Kształcenia, przewodnicząca Wydziałowego Zespołu ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, członek Uczelnianego Zespołu ds. Zapewniania Jakości Kształcenia. W roku akademickim 2011/12 kierowałam pracami nad dostosowaniem programów studiów na Wydziale Historycznym do wymogów systemu Krajowych Ram Kwalifikacji. Prowadziłam też szkolenia w tym zakresie w poszczególnych Instytutach, kontrolowałam opisy programów oraz odpowiadałam za przygotowanie dokumentacji dla uczelnianych komisji oraz Senatu. W 2012 r. zostałam odznaczona Medalem Uniwersytetu Gdańskiego za prace nad wdrożeniem systemu KRK na Uniwersytecie Gdańskim oraz otrzymałam Indywidualną Nagrodę Rektora II stopnia za całokształt prac organizacyjnych na rzecz Wydziału Historycznego.

Od 2015 r. jestem kierownikiem Pracowni Krajoznawstwa i Turystyki Historycznej na Wydziale Historycznym UG. W 2017 przewodniczyłam zespołowi do spraw opracowania kompleksowej (dotyczącej sfery naukowej, dydaktycznej, rozwoju infrastruktury i umiędzynarodowienia) *Strategii rozwoju Krajoznawstwa i Turystyki Historycznej na lata 2016-2020*. W roku akademickim 2011/2012 zainicjowałam powstanie i byłam pierwszym opiekunem naukowym studenckiego Koła Naukowego Krajoznawstwa i Turystyki Historycznej, od 2018 r. ponownie jestem jego opiekunem. Od roku akademickiego 2015/16 jestem też członkiem Rady Programowej Instytutu Historii UG, a od 2018 - opiekunem praktyk obowiązkowych na kierunku Krajoznawstwo i Turystyka Historyczna. W 2015 r. uczestniczyłam też w pracach Komisji Rekrutacyjnej w Instytucie Historii UG.

W mojej pracy naukowej coraz więcej uwagi poświęcam zagadnieniom związanym z krajoznawstwem i turystyką. W 2015 r. opublikowałam artykuł na temat nowatorskiej metody prowadzenia przeze mnie zajęć (*Metodyka prowadzenia imprez turystycznych jako ćwiczenia terenowe*, „Argumenta Historica” 2015, nr 2, s. 105-110). W 2017 r. byłam członkiem Rady Programowej i organizatorem ogólnopolskiej, interdyscyplinarnej, turystyczno-krajoznawczej konferencji naukowej pt. „Podróż z książką w rękę” (Gdańsk 2017). W jej trakcie wygłosiłam referat pt. *Religijno-turystyczne inspiracje Andrzeja Szeptyckiego (lata 1886-1908)*. Od 2016 r. jestem też członkiem komitetu redakcyjnego serii wydawniczej pt. *Gdańskie Teki Turystyczno-Krajoznawcze*. W 2018 zostałam poproszona o uczestnictwo w Radzie Naukowej wydawanego przez Uniwersytet Śląski w Katowicach czasopisma naukowego „Turystyka historyczna”.

Od początku istnienia kierunku Krajoznawstwo i Turystyka Historyczna prowadzę na nim wiele zajęć. W ramach seminariów licencjackich wypromowałam 19 licencjatów, byłam recenzentem 7 prac licencjackich i 2 magisterskich. Do najważniejszych prowadzonych przeze mnie zajęć należą ćwiczenia terenowe *Metodyka prowadzenia imprez turystycznych*. W ich ramach wprowadziłam innowacyjną metodę nauczania łączącą metodę projektu (w ujęciu historii regionalnej i krajobrazu kulturowego) z praktyką przewodnika turystycznego, metodami wypracowanymi w szkoleniu przewodników turystycznych i organizatorów turystyki oraz z elementami tutoringu. Podobną metodę zastosowałam także z sukcesem w trakcie innych ćwiczeń terenowych na Uniwersytecie. Od roku akademickiego 2015/16 prowadzę też regularnie na tym kierunku ćwiczenia audytoryjne *Cywilizacje XIX i XX wieku - historia, polityka, gospodarka*.

Jako kierownik Pracowni podjęłam działania w celu promowania kierunku oraz turystyki i krajoznawstwa. Dwukrotnie wzięłam udział w programie radiowym *Nie śpij, zwiedzaj z Radiem Gdańsk* (2017, 2018). Audycja poświęcona była powiązaniom historii z krajoznawstwem oraz promocji Krajoznawstwa i Turystyki Historycznej.

Moje związki z krajoznawstwem i turystyką trwają od lat studenckich. Utrzymuję stały kontakt z lokalnym środowiskiem turystycznym i przewodnickim,

podejmując społecznie działalność na jego rzecz. Jestem członkiem zwyczajnym Studenckiego Koła Przewodników Turystycznych w Gdańsku (przy Kole Studenckim PTTK w Gdańsku) i górskim beskidzkim przewodnikiem państwowym klasy I oraz pilotem wycieczek. Biorę również udział w szkoleniu uczestników kursu organizatorów turystyki i przewodników górskich SKPT w Gdańsku. Prowadziłam m.in. wykłady z zakresu *Historii Beskidów Wschodnich* (2004-2008) oraz *Historii Turystyki* (2017).

W związku z całokształtem mojego zaangażowania w edukację i wychowanie zostałam odznaczona Medalem Komisji Edukacji Narodowej za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania (2010) oraz otrzymałam wyróżnienie za osiągnięcia dydaktyczne w Konkursie im. Krzysztofa Celestyna Mrongowiusza (2012).

Magdalena Nowak